

תרביץ

רבעון למדעי היהדות

ליעקב מנחה היא שלוחה'

קובץ מאמרים מוגש לפרופסור

יעקב זוסמן

בהגיעו לגבורות

מאת תלמידיו ועמיתיו

המערכת

מנחם כהנא

ישראל י' יובל

חנה טורניאנסקי

מזכיר המערכת

דניאל שפיצר

שנה פא

ירושלים, תשע"ג

תרביץ נערך בידי:

י"נ אפשטיין (תר"ץ–תשי"ב)
ח' שירמן (תשט"ו–תשכ"ט)
א"א אורבך (תשל"א–תשמ"א)
י' דן, מ"ד הר, מ' הרן (תשמ"ב–תשמ"ו)
מ' אידל, י' יהלום, ד' רוזנטל (תשמ"ז–תשנ"א)
ז' הרוי, י' קפלן, י"מ תא-שמע (תשנ"ב–תשנ"ו)
מ' בן-ששון, ח' טורניאנסקי, מ' כהנא (תשנ"ז–תשס"א)
י' אלבוים (תשס"ג–תשס"ו), י' ברודי, מ' כוגן (תשס"ב–תשס"ו), ש' סטרומזה (תשס"ב)
י' אלבוים, יוסף הקר, ש' נאה ((תשס"ז–תשע"א)

תרביץ יוצא לאור ארבע פעמים בשנה בסיוע הקרן ע"ש פולה ודוד בן-גוריון למדעי היהדות מיסודה של משפחת פדרמן, המכון למדעי היהדות ע"ש מנדל, האוניברסיטה העברית בירושלים.

יש לשלוח את כתבי היד של המאמרים המוצעים לפרסום בשני עותקים, כשהם ערוכים ומותקנים לפי ההוראות המתפרסמות בכרך עב (תשס"ג) של כתב העת, עמ' 301–306, בצירוף קובץ אלקטרוני בפורמט doc (או rtf) הניתן לקריאה באמצעות מחשב IBM או תואמיו. יש לצרף שני תקצירים של המאמר, בעברית ובאנגלית. המערכת לא תדון במאמרים שיגיעו ללא קובץ אלקטרוני וללא התקצירים. המערכת אינה מחזירה כתבי יד ואינה מחלקת תדפיסים; המחברים יקבלו קובץ pdf של מאמרים. האחריות לדעות המובעות במאמרים היא על המחברים.

כתובת המערכת: 'תרביץ', המכון למדעי היהדות ע"ש מנדל, האוניברסיטה העברית בירושלים, הר הצופים, ירושלים 91905. דוא"ל: publications@mscc.huji.ac.il. טלפון: 588–3500 (02).

מנוי שנתי (ארבע חוברות) 286 ₪ (בארץ) / \$106 (בחו"ל); חוברת בודדת 72 ₪ (בארץ) / \$26.5 (בחו"ל).

לרכישת מנוי וכרכים קודמים יש לפנות אל: הוצאת ספרים ע"ש י"ל מאגנס, האוניברסיטה העברית בירושלים, ת"ד 39099, ירושלים 91390. טלפון: 658–6659 (02); פקס: 566–0341 (02).

www.magnespress.co.il

החוברת נערכה עריכת לשון בידי ורדה לנרד.

ISSN 0334-3650

תשע"ג / 2013

© כל הזכויות שמורות

סדר ועימוד: irit_nahum@walla.com

נדפס בדפוס 'ארט פלוס' דפוס ירוק

ירושלים

תוכן העניינים

5	מסורת ופרשנות במשנת ארבעה חותמות ובתלמוד שעליה	שלמה נאה
25	על רובדי הגדת פסח במשנה	דוד הנשקה
47	על שלב נוסף בתולדות נוסח המשנה	דוד רוזנטל
61	משנה ושתי גרסותיה בתלמודה של ארץ ישראל	ירחמיאל ברודי
71	על כללים ופרטים בתצורת השם במשנה	משה בר אשר
87	שוב לעניין שתי רשויות במכילתא	דניאל בויראין
103	'פנים בפנים': תפיסות דמות האל במדרשים וקשריהן לטקסטים נוצריים	מנחם קיסטר
143	'כי תבאו אל הארץ': מחלוקת התנאים ופשרה האקטואלי	מנחם כהנא
165	הברייתא של ארבעת הבנים	יוסף תבורי
191	עוד לבעיית עריכתה של מסכת נזיקין ירושלמי	משה עסיס
295	'תורה נתונה בתוכו': כתב יד מן הגניזה לירושלמי שקלים לנוסחיו	בנימין אליצור
327	שילובן של סוגיות למשנה מידות בבבלי תמיד	יואב רוזנטל
343	לוחות האבן, התורה והמצוה	רוני שויקה
367	האם הכירו חז"ל את כתבי יוסף בן מתתיהו?	ורד נעם
	יוהר: גילגוליה של מילה מפרסית בינונית אל הארמית-היהודית	חגי בן שמאי
397	ואל העברית הבינימית	
409	דרשן וגם פשטן: ר' משה הדרשן מבשר פרשנות הפשט למקרא	חננאל מאק
431	מגוף ראשון לגוף שלישי: פרק בתרבות הכתיבה באשכנז בימי הביניים	שמחה עמנואל
459	ממכתבי אביגדור אפטוביצר אל שלום שפיגל	מנחם שמלצר
469	ספרים שנתקבלו במערכת	
v	תקצירים באנגלית	

רשימת המשתתפים בחוברת

- ד"ר בנימין אליצור, האקדמיה ללשון העברית, גבעת רם, ירושלים 91904 (belizur@gmail.com). – פרופסור דניאל בויארין, Prof. Daniel Boyarin, Departments of Near Eastern Studies and Rhetoric, University of California at Berkeley, Berkeley, Cal 94720, U.S.A. (boyarin@berkeley.edu). – פרופ' חגי בן-שמאי, החוג לשפה וספרות ערבית, האוניברסיטה העברית בירושלים, הר הצופים, ירושלים 91905 (bensham@mscc.huji.ac.il). – פרופ' ירחמיאל ברודי, החוג לתלמוד והלכה, האוניברסיטה העברית בירושלים, הר הצופים, ירושלים 91905 (robert.brody@mail.huji.ac.il). – פרופסור משה בר-אשר, החוג ללשון העברית, האוניברסיטה העברית בירושלים, הר הצופים, ירושלים 91905, והאקדמיה ללשון העברית, גבעת רם, ירושלים 91904 (moshe.bar-asher@mail.huji.ac.il). – פרופ' דוד הנשקה, המחלקה לתלמוד, אוניברסיטת בר-אילן, רמת-גן 52900 (david.henshke@biu.ac.il). – פרופ' מנחם כהנא, החוג לתלמוד והלכה, האוניברסיטה העברית בירושלים, הר הצופים, ירושלים 91905 (menahem.kahana@mail.huji.ac.il). – פרופ' חננאל מאק, המחלקה לתלמוד ולתורה שבעל פה, אוניברסיטת בר-אילן, רמת-גן 52900 (mackha@mail.biu.ac.il; mackha@walla.com). – פרופ' שלמה נאה, החוג לתלמוד והלכה, האוניברסיטה העברית בירושלים, הר הצופים, ירושלים 91905 (shlomo.naeh@mail.huji.ac.il; shnaeh@gmail.com). – פרופ' ורד נעם, החוג ללימודי התרבות העברית, אוניברסיטת תל אביב, רמת אביב, ת"ד 39040, תל אביב 69978 (veredn@post.tau.ac.il). – פרופ' שמחה עמנואל, החוג לתלמוד והלכה, האוניברסיטה העברית בירושלים, הר הצופים, ירושלים 91905 (semanuel@mscc.huji.ac.il). – פרופ' משה עסיס, לימודי התרבות העברית, אוניברסיטת תל אביב, רמת אביב, ת"ד 39040, תל אביב 69978 (massis@post.tau.ac.il). – פרופ' מנחם קיסטר, החוג לתלמוד והלכה, האוניברסיטה העברית בירושלים, הר הצופים, ירושלים 91905 (menahem.kister@huji.ac.il). – פרופ' דוד רוזנטל, החוג לתלמוד והלכה, האוניברסיטה העברית בירושלים, הר הצופים, ירושלים 91905 (msrosent@mscc.huji.ac.il). – ד"ר יואב רוזנטל, החוג לתלמוד והלכה, האוניברסיטה העברית בירושלים, הר הצופים, ירושלים 91905 (yoavrr@mscc.huji.ac.il). – ד"ר אהרן שויקה, רחוב מבוא יורם 4, ירושלים 92346 (rshweka@gmail.com). – פרופ' מנחם ח' שמלצר, Professor (Emeritus) Menahem H. Schmelzer, Medieval Hebrew Literature and Jewish Bibliography, The Jewish Theological Seminary of America, 3080 Broadway, N.Y.C., New York 10027, U.S.A. (meschmelzer@jtsa.edu). – פרופ' (אמריטוס) יוסף תבורי, המחלקה לתלמוד, אוניברסיטת בר-אילן, רמת-גן 52900 (taborj@mail.biu.ac.il).